

Chizma geometriya darslarida proyeksiyalash usullari, markaziy va parallel proyeksiyalashni o'qitish metodikasi.

QDU v.v.b dotsenti

G'iyosiddinova Mahmuda Alisher qizi

QDU talabasi

Abduqodirova Sarvinozxon Abdulaziz qizi

Annatsiya: Maqolada muallif Chizmalarga qarab to'liq texnik fikr yuritish va ularni ishlab chiqarish hujjatlari sifatida bilish, muxandislik grafikasidan yetarli malaka va ko'nikmaga ega bo'lish, tegishli mutaxassislik yo'nalishi bo'yicha barcha texnik fanlarni mukammal o'rganish, kurs ishi va diplom loyixalarini bajarish bilan erishiladi. Chizmalarga taluqli standartlarni mukammal o'rganish hisoblash-grafik ishlarini bajarish jarayonida amalga oshiriladi.

Kalit so'zlar: chizmalar, detal, jismlar, chizmachilik asboblari, chizma geometriya kitobi

KIRISH.

Respublikamizda muhandislik grafikasi va dizaynga berilayotgan kata e'tibor, yana shu omil bilan belgilanadiki, bu soha o'zining qamrovi bilan faqat maktab ta'limi doirasi bilan cheklanib qolmaydi, ayniqsa, Sharq xalqlarida qadimdan tarbiyaning muhim vositalaridan biri sifatida qaralib kelingan. Baland inshootlar gapimiz tasdiqidir. Proyeksiyalash usullari, markaziy va parallel proyeksiyalash metodikasi va uni tadbiq etish jarayonida yangidan yangi qirralarni ochilishi dolzarbligini anglatadi. rassomlik san'atining quyidagi turlariga bo'linadi:

- Muhandislik sohasini o'rganish va tahlil qilish;
- Chizmachilik sohasi bo'limlarini tubdan o'rganish;
- Proyeksiyalash usullari, markaziy va parallel proyeksiyalash metodikasini hamda ularning turlarini o'rgatishdan iborat.

Ilmiy yangiligi va nazariy ahamiyati: Shundan iboratki, globallashuv, integratsiyalashuv jarayonlariga hamohang tarzda ma'lumot olishning zamonaviy usullari, axborot-kommunikatsiya vositalarining tarmoqlari va kanallari jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan bugungi kunda o'quvchilarni Chizmachilik faniga qiziqtirish bu jarayonning ilmiy asoslangan mazmuni va metodikasini ishlab chiqishni taqozo etadi.

Shuningdek, proyeksiyalash usullari, markaziy va parallel proyeksiyalash metodikasini va uni tahlil etishga yordam beradi. Bu usulning asosiy mohiyati shundan iboratki fazoda bitta S nuqta- proyeksiyalash markazi va P proyeksiyalar tekisligi beriladi. Proyeksiyalovchi nurlar esa, faqat S nuqta orqali o'tadi. Bu proyeksiyalovchi nurlar o'zyo'nalishida fazoviy geometrik obyektning nuqtalari

orqali o‘tib P proyeksiyalar tekisligi bilan kesishadi va fazodagi geometrik obyektning tekislikdagi markaziyproyeksiyasini hosil qiladi.

Agar proyeksiyalovchi nurlar fazodagi bitta nuqta orqali o‘tsa va o‘z yo‘nalishida fazodagi geometrik obyektning nuqtalari orqali o‘tib uni tekislikda proyeksiyasini hosil qilsa, u holda, bunday proyeksiyalash markaziy proyeksiyalash usuli deb ataladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR.

Ta’lim metodlari dastlab pedagog ongida muayyan yo‘nalishdagi faoliyatning umumlashma loyihasi tarzida namoyon bo‘ladi. Mazkur loyiha amaliyotga o‘qituvchi va o‘quvchilar faoliyatining o‘zaro tutashuvi, o‘qitish va o‘qishga qaratilgan aniq harakatlar, amallar yoki usullar majmuasi sifatida joriy etiladi. Metod boshqa shakllarda namoyon bo‘lmaydi, buning boisi ta’lim metodi o‘zida umumiy holda faoliyatning didaktik modelini ifoda etadi. Didaktikada, shuningdek, ta’lim usullari atamasi ham keng qo‘llanadi. Ta’lim usuli deganda, ta’lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchilarning kutilgan maqsadga erishishga qaratilgan birgalikdagi faoliyatlari tushuniladi. O‘qitish usullari ta’lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchi-talaba faoliyatining qanday bo‘lishini, o‘qitish jarayonini qanday qilib tashkil etish va olib borish kerakligini belgilab beradi.

Ta’lim usuli -ta’lim metodining tarkibiy qismi yoki alohida tomoni. Metodlar bilan usullar munosabati o‘zaro bir-biriga bog‘langan. Usul va metod butun va qism sifatida bir-biriga bog‘lanadi. Ta’lim sifati va samaradorligini ta’minlashda ko‘rgazmali metodlar ham alohida ahamiyatga ega. Tasvir (illyustratsiya) metodi namoyish metodiga chambarchas bog‘liq bo‘lsada, didaktikada alohida o‘rganiladi. Iillyustratsiya narsa, hodisalar va jarayonlarni ularning ramziy ko‘rinishlari -chizma, rasm, fotosurat, yassi modellar va boshqalar yordamida ko‘rsatishni taqozo etadi. Namoyish (demonstratsiya) metodi o‘rganilayotgan obyekt harakat dinamikasini ochib berishda qo‘l keladi va ayni chog‘da predmetning tashqi ko‘rinishi va ichki tuzilishi haqida to‘laqonli ma’lumot berishda keng qo‘llaniladi. Tabiiy obyektlarni namoyish qilishda, odatda uning tashqi ko‘rinishi (shakli, hajmi, miqdori, rangi, qismlari, ularning o‘zaro munosabatlari)ga e’tibor qaratiladi, so‘ngra ichki tuzilishi yoki alohida xususiyatlarini o‘rganishga o‘tiladi. Ko‘rsatish ko‘p holatlarda o‘rganilayotgan obyektlarning subyekti yoki chizmasi yordamida kuzatiladi.

Amaliy metod -o‘zlashtirilgan bilimlarni amaliy masalalar yechimini topishga yo‘naltirilgan jarayonda qo‘llashni taqozo etadi. Bunda nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llash ko‘nikmasi hosil qilinadi. Amaliy ishlar sinfda yoki tabiiy sharoitlar -maktab yer maydoni, issiqxona, geografik maydonlarda amalga oshiriladi. “Ta’lim metodi – o‘qituvchi va o‘quvchilarning ma’lumot mazmuniga yo‘nalgan faoliyatini tartibga solish yo‘lidir”.

Bu ta’rifga buyuk psixolog I.Ya.Lerner ham qo‘shiladi. Lekin, uslubshunos olim Nikandirov o‘zining doktorlik dissertasiyasida o‘qitish metodlariga ta’rif berar ekan “O‘qitish metodlari bu darsda o‘quvchilarning bilish faoliyatlarini boshqarish usullaridir” deb ta’kidlaydi

NATIJALAR VA MUHOKAMA.Chizmalarga qarab to‘liq texnik fikr yuritish va ularni ishlab chiqarish hujjatlari sifatida bilish, muxandislik grafikasidan yetarli malaka va ko‘nikmaga ega bo‘lish, tegishli mutaxassislik yo‘nalishi bo‘yicha barcha texnik fanlarni mukammal o‘rganish, kurs ishi va diplom loyixalarini bajarish bilan erishiladi. Chizmalarga taluqli standartlarni mukammal o‘rganish hisoblash-grafik ishlarini bajarish jarayonida amalga oshiriladi.

Xullas, bugungi ta’lim tizimida ortga qaytmas islohatlar amalga oshayotgan davrda ta’limda adabiyot darslarini tasviriy san’at darslari bilan bog‘lab o‘rganish o‘quvchini tafakkur doirasini kengaytiradi. Badiiy asarlarni o‘zlashtirishida maqsadga erishiladi.

ligi predmetlarning yaqqol tasvirlanganligini oshirishdadir. Shuning uchun ular chizmada berilgan predmetning konstruktiv shaklini tushunishni osonlashtirish maqsadida qurilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi "Kadrlar tayyorlash milliy Dasturi" T., 2000 y.
2. A.Ashirboyev. Chizmachilik. T.Yangi nashr.2008
3. K.X Madumarov . Texnik chizmachilik. T. O'qituvchi 2010
4. B.Boymetov Chizmatasvir. Toshkent. G'.G'ulom. 2004
5. A.Egamov .Chizmatasvir Toshkent. Shark. 2007
6. B.X.Xodjayev "Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti". Toshkent -2017, "Sano-standart" nashriyoti.
7. O‘. Asqarova, M. Nishonov, M. Xayitbaev "Pedagogika" T., "Talqin" 2008 y. R. Mavlonova "Pedagogika" T., "O‘qituvchi" 2004 y
8. To‘raqulov X.A. "Pedagogik tadqiqotlarda axborot tizimlari va texnologiyalari" . Toshkent: Fan, 2006.27.